

Deklarácia práv osôb pracujúcich v sex-biznise v Európe

Túto deklaráciu vypracovalo a schválilo 120 osôb pracujúcich v sex biznise a 80 spojencov z 30 krajín na Európskej konferencii o práci v sex biznise, ľudských právach, práci a migrácii v Bruseli, 15 - 17. októbra 2005.

Prečo potrebujeme Deklaráciu práv osôb pracujúcich v sex-biznise v Európe?

V rámci Európy boli prijaté rôzne prístupy voči práci v sex-biznise a voči ženám, mužom a transgender ľuďom pracujúcim v sex-biznise, vrátane migrantov a migrantiek pracujúcich v sex-biznise. Tieto prístupy siahajú od akceptovania práce v sex-biznise ako práce a zavedenia zamestnaneckých práv pre ľudí pracujúcich v sex-biznise až po rozsiahlu kriminalizáciu činností a praktík súvisiacich s prácou v sex-biznise, ktorá niekedy vedie ku kriminalizácii postavenia osôb pracujúcich v sex-biznise, ich partnerov/partneriek a zákazníkov/zákazníčok.

V uplynulých rokoch sa na lokálnej, národnej a medzinárodnej úrovni v čoraz vyššej miere prijímajú legislatívne opatrenia, ktoré obmedzujú základné práva a slobody osôb pracujúcich v sex-biznise. Zodpovedné autority vyhlasujú, že takéto opatrenia sa prijímajú v rámci boja proti organizovanému zločinu a v záujme verejného zdravia. Avšak mnohé z týchto opatrení sa uplatňujú v rozpore s politikou a princípmi prijatými na odporúčanie UNAIDS a WHO - svetovej zdravotníckej organizácie, ktoré upozorňujú, že represívna legislatíva obmedzujúca práva osôb pracujúcich v sex-biznise v skutočnosti podkopáva verejné zdravie tým, že stavia sex priemysel do ilegality a z praktík, ktoré sú najdôležitejšie pre bezpečný sex (ako napr. vlastníctvo kondómov) robí zločin. Okrem toho sú takéto opatrenia v rozpore s Rezolúciou Európskeho Parlamentu proti násiliu páchanému na ženách¹, ktorá sa dovoľavala dekriminácie poskytovania sexuálnych služieb, garantovania občianskych práv pre osoby pracujúce v sex-biznise a ochraňovania ich práva na nezávislosť, zdravie a bezpečnosť. Navyše mnohé z týchto opatrení porušujú povinnosť štátov bez diskriminácie rešpektovať, presadzovať a ochraňovať ľudské práva všetkých osôb na ich území, ktorá vyplýva z medzinárodnej legislatívy o ľudských právach. Súčasťou týchto práv je právo na súkromie, rodinný život, legálnu možnosť opustiť a vrátiť sa do vlastnej krajiny, právo nebyť mučený a podrobený neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu, právo nebyť svojvoľne zadržaný vo väzbe a právo na slobodu prejavu, prijímania a šírenia informácií, združovania sa a pohybu.

Napriek skutočnosti, že ľudia migrujúci za prácou vo všetkých sektoroch čelia beztrestne narastajúcemu zneužívaniu a vykorisťovaniu, Európa odpovedá na

---

¹ Rezolúcia Európskeho Parlamentu proti násiliu páchanému na ženách z r. 1986, Dok. A2-44/86.

zvyšujúcu sa medzinárodnú migráciu reštriktívnou legislatívou a málo pozornosti venuje ochrane práv a slobôd migrantov/migrantiek. Do dnešného dňa sú Bosna a Turecko jedinými európskymi krajinami, ktoré ratifikovali Medzinárodnú dohodu o ochrane práv všetkých osôb migrujúcich za prácou a ich rodinných príslušníkov, ktorá nadobudla účinnosť 1. júla 2003.

Organizácie združujúce ľudí pracujúcich v sex-biznise a projekty určené pre/riadené ľuďmi pracujúcimi v sex-biznise v Európe majú významné zdokumentované (aj) anekdotické dôkazy o tom, že diskriminačná legislatíva a správanie, ktoré sa nedajú odôvodniť na základe ochrany verejného zdravia a boja proti organizovanému zločinu, obmedzujú základné práva a slobody osôb pracujúcich v sex-biznise na miestnej, národnej a medzinárodnej úrovni. Tieto postupy sa vyskytujú v rámci zdravotnej a sociálnej starostlivosti, bývania, zamestnanosti, školstva, správneho práva a trestného práva. Nie všetky krajiny sú uvedené nižšie, avšak nejedna krajina v Európe, vrátane krajín kde je práca v sex-biznise regulovaná patria medzi tie, v ktorých osoby pracujúce v sex-biznise upozornili na diskrimináciu a porušovanie ich ľudských práv.

V Rakúsku sú osoby pracujúce v sex-biznise povinné podrobovať sa zdravotným kontrolám, zatiaľ čo ostatní sexuálne aktívni občania/sexuálne aktívne občianky túto povinnosť nemajú. Tento prístup vykresľuje osoby pracujúce v sex-biznise ako „nečisté“ a porušuje nediskriminačný princíp.

Vo Fínsku osoby pracujúce v sex-biznise majú zakázané spolupracovať za účelom vzájomnej ochrany, inak budú obžalované za pasáctvo, čo porušuje ich právo na pokojné zhromažďovanie a združovanie sa a právo na priaznivé pracovné podmienky.

Vo Francúzsku môžu byť deti osôb pracujúcich v sex-biznise trestne stíhané, ak po dovŕšení oficiálneho veku dospelosti žijú z peňazí, ktoré ich rodičia zarobia prácou v sex-biznise. Týmto sa porušuje právo na rešpektovanie súkromia a rodinného života bez svojvoľného zasahovania do tohto práva.

V Grécku, kde je práca v sex-biznise legálna a osoby v nej pracujúce sú registrované, nesmú tieto osoby uzavrieť manželstvo. Pokiaľ vstúpia do manželského zväzku, strácajú licenciu a právo legálne pracovať. Preto sú osoby pracujúce v sex-biznise nútené vybrať si medzi právom na sobáš a založenia rodiny alebo právom na živobytie a vykonávanie profesie. Žiadny človek by nemal byť nútený robiť takéto rozhodnutia.

V Taliansku polícia beztrestne konfiškujú a vyhadzuje alebo páli osobné veci osôb pracujúcich v sex-biznise, čím porušuje ich právo na majetok a povinnosť štátu poskytovať účinnú pomoc v zmysle ochrany ich práva na majetok, rovnocennej právnej ochrany a ochrany proti diskriminácii.

V Holandsku, kde je práca v sex-biznise akceptovaná ako legálne zamestnanie, sú migrantky a migranti pracujúci v sex-biznise jedinou kategóriou zamestnancov/zamestnankyň, ktorá nemôže získať legálne pracovné povolenie, čím sa porušuje právo nebyť diskriminovaný/á. Cudzinci/cudzinky pracujúci/é v ostatných

druhoch profesií môžu získať pracovné povolenie pokiaľ splnia podmienky uvedené v zákone o migrujúcej pracovnej sile.

V Portugalsku (a mnohých iných krajinách) odoberajú oddelenia sociálnych služieb a rodinné súdy osobám pracujúcim v sex-biznise právo na výchovu vlastných detí len kvôli ich povolaniu, nie na základe špecifických dôkazov o ublížení alebo neschopnosti plniť si rodičovské povinnosti. Porušujú tým právo na nezasahovanie do rodinného života a nediskrimináciu.

V Rumunsku, kde je práca v sex-biznise ilegálna, zakázala vláda občanom pracovať v tejto oblasti. Ako dôsledok tlaku rumunskej vlády zrušila rakúska vláda pracovné povolenia rumunským pracovníčkam a ženy, ktoré tu legálne pracovali môžu byť pri návrate do rodnej krajiny potrestané. Týmto je porušované ich právo hľadať výnosné zamestnanie v zahraničí.

V Rusku polícia zastrašuje osoby pracujúce v sex- biznise tým, že budú predané do otroctva a budú musieť vykonávať sexuálne služby bez nároku na plat, čím sa nedodržiava povinnosť štátu poskytovať účinnú pomoc v zmysle ochrany bezpečnosti osoby a rovnocennej právnej ochrany.

Na Slovensku zdravotnícky personál beztretno odmieta poskytovať zdravotnú starostlivosť osobám pracujúcim v sex-biznise a diskriminačne sa vyjadruje na adresu tehotných žien pracujúcich v sex-biznise, spochybňujúc ich vhodnosť pre rodenie detí, čím porušuje ich štátom chránené právo na najvyššie dosiahnuteľnú úroveň fyzického a psychického zdravia a právo založiť si rodinu.

V Španielsku sú osoby pracujúce vo verejných domoch nútené absolvovať zdravotné prehliadky vykonávané ich zamestnávateľmi/zamestnávateľkami, za ktoré musia platiť neprimerané poplatky. Výsledky týchto testov nie sú dôverné. Štát nezabezpečuje dodržiavanie ich práva na ochranu súkromia a zdravia a nezasahuje proti porušovaniu zdravotníckeho kódexu.

Vo Švédsku pohrozili politici/političky a verejní činitelia/verejné činitelky, že odstúpia od verejného dialógu pokiaľ by sa na ňom zúčastňovali aj osoby pracujúce v sex-biznise. Takto boli z verejného dialógu systematicky vylúčené, čím sa porušovalo ich právo na slobodu názoru a vyjadrenia.

V Spojenom kráľovstve Veľkej Británie a Severného Írska, kde je pouličná prostitúcia kriminalizovaná, sú používané Nariadenia proti antisociálnemu správaniu na obmedzovanie slobody pohybu osôb pracujúcich v sex-biznise. V niektorých mestách sa vytlačali a rozširovali plagáty s fotografiami a menami osôb pracujúcich v sex-biznise, čím tieto boli vystavené diskriminácii a násiliu a bolo porušené ich právo na súkromie a právo zapájať sa do spoločenského života.

Podľa medzinárodného práva je základným ľudským právom to, že „všetci ľudia sú si pred zákonom rovní a bez akejkoľvek diskriminácie majú právo byť rovnocenne zákonom chránení“. Avšak existujú ozajstné pochybnosti o tom, či osoby pracujúce v sex-biznise v Európe majú v skutočnosti rovnocenný prístup k zákonnej ochrane. Pre pracovníkov a pracovníčky v sex-biznise v rámci Európy, existujú závažné dôvody na to, aby sa vyhýbali vstupu do právneho systému a dožadovali sa

ukončenia diskriminácie, násillia a iných foriem zneužívania v priebehu súdneho procesu.

História deklarácie

Proces, ktorý viedol k vytvoreniu Deklarácie, zahájili v Holandsku ľudia pracujúci v sex-biznise a aktivisti/aktivistky bojujúci/e za ich práva nazývanou SIGN (Sexwork Initiative Group Netherlands). Založenie SIGN bolo prvým krokom k vytvoreniu širšej základne jednotlivcov/jednotlivkýň z celej Európy, ktorí mali záujem organizovať konferenciu a obhajovať práva osôb pracujúcich v sex-biznise v rámci Európy. V júni 2003 sa SIGN usilovala získať spoluprácu osôb pracujúcich v sex-biznise a ich organizácií pri plánovaní konferencie. V januári 2004 bol založený Organizačný výbor (Organisation Committee = OC), pozostávajúci z 15 členov/členiek, z ktorých väčšina bola alebo je činná v sex-biznise, vrátane migrantov/migrantiek z viacerých európskych krajín. OC nemá zástupcov zo všetkých európskych krajín a skupín, ale podporuje ho veľký počet osôb pracujúcich v sex-biznise, aktivistov/aktivistiek a podporných organizácií, ktoré pracujú s týmito osobami v Európe i za jej hranicami.

OC rozhodol o tom, že Deklarácia práv osôb pracujúcich v sex-biznise v Európe by mohla poskytnúť rámec pre zorganizovanie konferencie a naplnila by potrebu zvyšovať povedomie o ľudských právach osôb pracujúcich v sex-biznise. Taktiež by poskytla výťahový rámec, v ktorom by bolo možné veci skúmať a protestovať proti znevažovaniu a porušovaniu práv osôb pracujúcich v sex-biznise.

OC vytvoril Medzinárodný výbor pre práva osôb pracujúcich v sex-biznise v Európe (ICRSE = International Committee on the Rights of Sex Workers in Europe) ako právnickú osobu, ktorá má za úlohu zorganizovať konferenciu a byť základňou pre budúce iniciatívy.

Hoci vytvorenie deklarácie bolo okamžitým cieľom, Medzinárodný výbor pre práva osôb pracujúcich v sex-biznise v Európe sa tiež zaviazal vytvoriť stratégie pre získanie verejného a politického uznania a akceptácie princípov zakotvených v deklarácii.

Čím je Deklarácia?

Deklarácia nie je právnym dokumentom a jej existencia neustanovuje právny rámec pre ochranu práv osôb pracujúcich v sex-biznise v Európe. Deklarácia len identifikuje ľudské, pracovné a migračné práva, ktoré by mali osobám pracujúcim v sex-biznise podľa medzinárodného práva prináležať a poukazuje na povinnosť štátu zabezpečiť, že:

- štát neporušuje ich práva
- iní neporušujú ich práva
- všetky štátne štruktúry sú organizované za účelom garancie práv rozličných osôb

Deklarácia predstavuje syntézu všetkých práv odsúhlasených v medzinárodných zmluvách a dohodách pre všetkých občanov. Nachádzajú sa tu tiež špecifické návrhy jednotlivým štátom pre prijatie krokov a stratégií, ktoré by zabezpečili tieto práva pre osoby pracujúce v sex-biznise.

Prvá časť Deklarácie popisuje práva všetkých ľudských bytostí v Európe. Všetky výroky sú vybrané z medzinárodných dohôd podpísaných jednotlivými európskymi vládami.

Druhá časť Deklarácie popisuje opatrenia pre každé z daných práv, ktoré sú podľa signatárov/signatárok tejto Deklarácie potrebné pre rešpektovanie a ochranu práv osôb pracujúcich v sex-biznise v Európe.

Pri koncipovaní Deklarácie boli použité nasledujúce medzinárodné dohody:

1. Medzinárodný dohovor OSN o občianskych a politických právach z r. 1966
2. Medzinárodný dohovor OSN o ekonomických, sociálnych a kultúrnych právach z r. 1966
3. Dohovor OSN o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien z r. 1979
4. Medzinárodný dohovor OSN o ochrane práv osôb migrujúcich za prácou a ich rodinných príslušníkov z r. 1990
5. Dohovor OSN vzťahujúci sa na status utečencov z r. 1951
6. Dohovor ILO – Medzinárodnej Organizácie Práce vzťahujúci sa na nútenú a nedobrovoľnú prácu (č. 29) z r. 1930 a Dohovor o odstránení nútenej práce (č. 105) z r. 1957
7. Dohovor ILO – Medzinárodnej Organizácie Práce o slobode združovania sa a organizovania zhromaždení (č. 87) z r. 1948
8. Dohovor ILO – Medzinárodnej Organizácie Práce o migrujúcej pracovnej sile (doplnkové predpisy) (č. 143) z r. 1975¹
9. Európsky dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd z r. 1950

Okrem toho je založená na množstve zásadných dokumentov:

10. Všeobecná deklarácia ľudských práv OSN z r. 1948
11. Deklarácia práv a zodpovedností jednotlivcov OSN z r. 1999
12. Európska deklarácia o odstránení násilia na ženách z r. 1993
13. Deklarácia OSN o základných princípoch spravodlivosti voči obetiam zločinu a zneužívania moci z r. 1985
14. Deklarácia ILO – Medzinárodnej Organizácie Práce o základných princípoch a právach v práci z r. 1998
15. Odporúčania ILO – Medzinárodnej Organizácie Práce migrujúcim pracovníkom (č. 151) z r. 1975
16. Európska sociálna charta z r. 1961 a 1996
17. Charta základných práv Európskej Únie z r. 2000

---

¹ NB: Článok 2 dohovoru o migrujúcej pracovnej sile z r. 1990 definuje migrujúceho pracovníka/migrujúcu pracovníčku ako ktorúkoľvek osobu, ktorá „doteraz bola, je alebo bude vykonávať finančne ohodnotenú aktivitu v štáte, v ktorom nie je štátnym príslušníkom“.

Medzinárodný výbor pre práva osôb pracujúcich v sex biznise v Európe vybral z týchto dohôd práva, ktoré sú ohrozené diskriminačnými legislatívami a postupmi v Európe.

Sú to:

- Právo na život
- Právo na slobodu a bezpečnosť
- Právo nebyť držaný v otroctve, nútenej práci alebo nevoľníctve
- Právo nebyť vystavený mučeniu, neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu
- Právo na ochranu pred násilím, fyzickým ublížením, hrozbami a zavražďovaním
- Právo na súkromie a ochranu rodinného života, vrátane práva na ochranu pred svojvoľným a nezákonným narušovaním súkromia, rodiny, domova a korešpondencie a útokmi na česť a dobrú povesť
- Právo vstúpiť do manželského zväzku a založiť si rodinu
- Právo na slobodu pohybu a pobytu
- Právo opustiť hociktorú krajinu vrátane vlastnej a do vlastnej krajiny sa i vrátiť.
- Právo na hľadanie azylu a ochranu pred zneuctením
- Právo na rovnocennú právnu ochranu a ochranu proti diskriminácii a akémukoľvek druhu podnecovania diskriminácie
- Právo na spravodlivý súdny proces
- Právo na slobodu názoru a prejavu
- Právo na prácu, slobodnú voľbu povolania a spravodlivé a priaznivé pracovné podmienky a ochranu proti nezamestnanosti
- Právo na najvyššiu dosiahnuteľnú úroveň fyzického a psychického zdravia
- Právo na pokojné zhromažďovanie a združovanie sa s ostatnými
- Právo slobodne sa organizovať, vytvárať združenia a byť ich členom/členkou
- Právo každého registrovaného/každej registrovanej i neregistrovaného/neregistrovanej migranta/migrantky na informácie
- Právo na účinnú nápravu
- Princíp nediskriminovania
- Právo zúčastňovať sa na kultúrnom a spoločenskom živote
- Štáty sú povinné bojovať proti predsudkom a iným zažitým postupom, ktoré sú založené na myšlienke rodovej podradenosti a nadradenosti alebo na stereotypoch rolí mužov a žien

V Deklarácii sa sústreďujeme na práva, ktoré sú v Európe najviac ohrozené. Deklarácia nie je výzvou na priznanie špeciálnych práv pre osoby pracujúce v sex-biznise, ale je založená na princípe, že poskytovanie sexuálnych služieb za peniaze nie je dôvod, aby sa týmto osobám odopierali základné práva, ktoré na základe medzinárodného práva prináležia všetkým ľudským bytostiam.

Solidarita

Rozsiahly konzultačný proces v rámci Európy, ktorý viedol k prezentácii a podpísaniu Deklarácie, zohral rozhodujúcu úlohu pri vytváraní tohto kolektívneho záväzku voči ľudským právam žien, mužov a transgender ľudí pracujúcich v sex-biznise. Spojenie jedincov a skupín so širokým spektrom rôznych skúseností a perspektív umožnilo širší náhľad na významnosť presadzovania rešpektu voči právam osôb pracujúcich v sex-biznise v Európe. Vďaka vypracovaniu Deklarácie sa zdôraznili spoločné faktory medzi osobami pracujúcimi v sex-biznise a inými marginalizovanými skupinami, ktorých práva sa nie vždy rešpektujú.

A napokon, Deklarácia nám v rámci Európy umožňuje vytvárať kontakty s ostatnými krajinami sveta. Hoci je Deklarácia špecifická pre Európu, poskytuje nám spoločný jazyk – jazyk ľudských práv – ktorému môžu porozumieť a zdieľať ho všetky krajiny sveta.

Využitie Deklarácie

Informácia je mocnou silou. Na základe vyhlásenia existujúcich práv by sa Deklarácia mala v prvom rade stať nástrojom pre podporovanie schopnosti osôb pracujúcich v sex-biznise obhajovať svoje práva po boku autorít a justície.

Po druhé, Deklarácia má byť meradlom, podľa ktorého budeme môcť posúdiť čo sme dosiahli, ako postupujeme a kam nasmerovať naše úsilie v budúcnosti. Poskytuje základňu pre lobovanie organizácií a skupín za potvrdenie všeobecne uznaných práv a pre obhajovanie osôb pracujúcich v sex-biznise v konkrétnych prípadoch, v ktorých môžu byť ich práva spochybňované.

Po tretie, môže poslúžiť ako návod pre organizácie a inštitúcie, ktoré sa snažia dosiahnuť spravodlivé a nediskriminačné princípy a postupy.

A napokon, Deklarácia je základný kameň, z ktorého možno vidieť do budúcnosti. Prostredníctvom svojich smerníc nám umožňuje posúdiť, či navrhovaná legislatíva rešpektuje alebo znevažuje práva osôb pracujúcich v sex-biznise. Taktiež nám ukladá dlhodobý cieľ – aby verejnosť uznala, že rešpektovanie ľudských práv *pre všetkých ľudí* je neodmysliteľnou súčasťou zdravej spoločnosti.

Ak si želáte stať sa podporovateľom/podporovateľkou deklarácie alebo môžete poskytnúť svedectvo o úspechoch alebo neúspechoch presadzovania ľudských práv osôb pracujúcich v sex-biznise, prosím kontaktujte Medzinárodný výbor pre práva osôb pracujúcich v sex-biznise v Európe na nasledujúcej adrese:

info@sexworkeurope.org

Deklarácia práv osôb pracujúcich v sex-biznise v Európe

Úvod

Táto Deklarácia bola vytvorená osobami pracujúcimi v sex-biznise a organizáciami zameranými na presadzovanie ich ľudských práv a záujmov. Deklarácia popisuje práva, ktoré podľa medzinárodného práva prináležia *všetkým* jedincom v Európe, vrátane osôb pracujúcich v sex-biznise. Deklarácia ďalej predpisuje opatrenia a odporúča postupy, ktoré jej signatári/signatárky považujú za nevyhnutné pre rešpektovanie a ochranu týchto práv. Tieto práva musia byť rešpektované a chránené pri tvorbe a implementácii postupov a programov zameraných na nelegálny obchod, nepravidelnú migráciu alebo terorizmus.

Deklarácia

Všetkým jednotlivcom/jednotlivkyňám v Európe, vrátane osôb pracujúcich v sex-biznise, prináležia na základe medzinárodnej legislatívy nasledujúce ľudské práva. Všetky vlády v Európe sú povinné rešpektovať, chrániť a naplňovať nasledovné:

- I. Každý má právo na život, slobodu a bezpečnosť
- II. Každý má právo na ochranu pred svojvoľným narušovaním súkromia, rodiny, domova a korešpondencie a útokmi na česť a dobrú povesť
- III. Každý má právo na najvyššiu dosiahnuteľnú úroveň fyzického a psychického zdravia
- IV. Každý má právo na slobodu pohybu a pobytu
- V. Nikto nesmie byť držaný v otroctve, nútenej práci alebo nevoľníctve
- VI. Každý má právo na rovnocennú právnu ochranu a ochranu proti diskriminácii a akémukoľvek druhu podnecovania diskriminácie založeného na príslušnosti ku ktorémukoľvek pohlaviu, rase, občianstvu, sexuálnej orientácii atď.
- VII. Každý má právo vstúpiť do manželského zväzku a založiť si rodinu
- VIII. Každý má právo na prácu, slobodnú voľbu povolania a spravodlivé a priaznivé pracovné podmienky
- IX. Každý má právo na pokojné zhromažďovanie a združovanie sa s ostatnými
- X. Každý má právo opustiť ktorúkoľvek krajinu vrátane vlastnej a vrátiť sa do vlastnej krajiny
- XI. Každý má právo hľadať azyl a nikto nesmie byť zneuctený
- XII. Každý má právo zúčastňovať sa na kultúrnom a spoločenskom živote

Tieto práva sú zakotvené v medzinárodných dohodách a jednotlivé európske vlády odsúhlasili ich dodržiavanie.

Okrem toho väčšina zmlúv obsahuje proti-diskriminačnú klauzulu ustanovujúcu, že tieto práva by mali platiť bez akejkoľvek diskriminácie založenej na príslušnosti k rase, farbe pleti, pohlaví, jazyku, vierovyznaní, politických alebo iných názoroch, národnom alebo sociálnom pôvode, spojení s národnostnou menšinou, majetku, narodení *alebo inom statuse*. Navyše, Rada OSN pre ľudské práva vyhlásila vo

všeobecnom komentári č. 15 – „každé z práv Dohovoru musí byť garantované bez diskriminácie medzi občanmi a cudzincami“.

Tieto práva sa síce vzťahujú na všetky ľudské bytosti, ale skúsenosti osôb pracujúcich v sex-biznise v celej Európe ukazujú, že jednotlivé štáty si neplnia povinnosť rešpektovať, chrániť, naplňovať a presadzovať ich práva založené na rovnosti s ostatnými občanmi.

Týmto vyhlasujeme práva osôb pracujúcich v sex-biznise v Európe a vyzývame vlády európskych krajín na ich dodržiavanie.

I. Život, sloboda a bezpečnosť

Osoby pracujúce v sex-biznise majú právo na život, slobodu a bezpečnosť vrátane určenia vlastnej sexuality. Na základe tohto práva

- 1 Nikto nemá byť inou osobou nútený poskytovať sexuálne služby proti svojej vôli alebo vykonávať túto aktivitu za podmienok, s ktorými nesúhlasí.
- 2 Kondómy sú podstatné pri ochrane ich života a bezpečia; preto by mala byť konfiškácia kondómov od osôb pracujúcich v sex-biznise zakázaná.
- 3 Vlády by mali skoncovať s beztretnosťou neúmerneho množstva násilia a vrážd spáchaných na osobách pracujúcich v sex-biznise vo všetkých krajinách. Mali by tiež zabezpečiť vyšetovanie a trestanie zneužívania, ktorého sa dopúšťajú príslušníci donucovacích zložiek.

II. Súkromie a rodinný život

Osoby pracujúce v sex-biznise majú právo byť chránené pred svojvoľným narušovaním súkromia, rodiny, domova a korešpondencie a útokmi na česť a dobrú povesť. Na základe tohto práva:

- 4 Žiadnej osobe nemá byť odobraté právo zakladať a rozvíjať vzťahy¹; označovanie partnerov/partneriek a dospelých detí osôb pracujúcich v sex-biznise za pasákov a pasáčky je diskriminačné a naznačuje, že pracovníkom/pracovníckam v sex-biznise neprislúcha mať súkromný a rodinný život a zakladať a rozvíjať vzťahy s ostatnými ľuďmi, čo môže viesť k odmietaniu poskytovania služieb.
- 5 Osoby pracujúce v sex-biznise majú právo rozhodovať o tom, koľko detí a v akých vekových intervaloch budú mať. Uplatnenie v rámci sex-biznisu, či už v minulosti alebo súčasnosti nedáva dôvod k spochybňovaniu spôsobilosti byť rodičom a opatrovať vlastné deti.

---

¹ V súlade s posudkom Európskeho súdu pre ľudské práva je súčasťou práva na súkromie aj „zakladať a rozvíjať vzťahy s ostatnými ľuďmi, najmä v emocionálnej sfére, čo napomáha rozvoju a naplneniu osobnosti.“ Dudgeon v United Kingdom, Judgement of the European Court of Human Rights (1981) 4 EHRR 149.

III. Zdravie

Osoby pracujúce v sex-biznise majú právo na najvyššiu dosiahnuteľnú úroveň fyzického a psychického zdravia, vrátane sexuálneho a reprodukčného zdravia, bez ohľadu na ich imigračný status. Na základe tohto práva:

- 6 Nikto nemá byť nútený podrobovať sa povinným zdravotným prehliadkam a HIV testom. Toto má byť vykonávané za primárnym účelom podpory zdravia a práv postihnutej osoby.
- 7 Informácie o sexuálnom zdraví a výsledkoch HIV testov majú byť dôverné.

IV. Sloboda Pohybu

Osoby pracujúce v sex-biznise majú právo na slobodu pohybu a pobytu a na základe tohto práva:

- 8 Nikomu by nemala byť obmedzovaná sloboda pohybu jednotlivcov medzi štátmi z dôvodu práce v sex-biznise.
- 9 Nikomu by nemala byť obmedzovaná sloboda pohybu v rámci štátov a ich komunít. Akékoľvek opatrenia na akejkoľvek úrovni, ktoré majú za účel kontrolovať prácu v sex-biznise nesmú porušovať práva na slobodu pohybu, vrátane slobody opustiť a navrátiť sa na miesto pobytu, navštíviť rodinu a využívať služby.

V. Ochrana pred otroctvom a nútenou prácou

Osoby pracujúce v sex-biznise nesmú byť držané v otroctve, nútenej práci alebo nevoľníctve a na základe tohto práva:

- 10 Mali by sa prijať opatrenia, ktoré zabezpečia, že osoby pracujúce v sex-biznise budú môcť plne využívať svoje zamestnanecké práva, budú o nich informované a budú mať prístup k prostriedkom a normám, ktoré umožnia ukončiť ich vykorisťovanie v práci.
- 11 Mali by sa prijať opatrenia, ktoré poskytnú príslušnú pomoc a ochranu obetiam nelegálneho obchodovania s ľuďmi, nútenej práce, otroctva a podobných praktík, plne rešpektujúc ich ľudské práva. Na zabezpečenie efektívneho prístupu k justícii a právnej pomoci, vrátane kompenzácie by sa mali udeľovať povolenia na pobyt, bez ohľadu na ochotu osôb pracujúcich v sex-biznise ku spolupráci s donucovacími zložkami. Obete nelegálneho obchodovania s ľuďmi nesmú byť v danej krajine navrátené do podmienok, ktoré by viedli k ich opätovnému poškodeniu touto alebo inými činnosťami.

VI. Rovnocennosť právnej ochrany a ochrana pred diskrimináciou

Osoby pracujúce v sex-biznise majú právo na rovnocennú právnu ochranu aj pomoc a ochranu proti diskriminácii a akémukoľvek druhu podnecovania diskriminácie a na základe tohto práva:

- 12 Pokiaľ osoba pracujúca v sex-biznise neporušila zákon a poskytovanie sexuálnych služieb nie je protizákonné, donucovacie zložky nesmú zneužívať svoju právomoc a zastrášať osoby pracujúce v sex-biznise a neprimerane zasahovať. Pracovníci/pracovníčky donucovacích zložiek musia rešpektovať práva obvinených a obžalovaných osôb pracujúcich v sex-biznise počas procesu trestného vyšetrovania alebo väzby bez ohľadu na ich povolanie.
- 13 Štáty zodpovedajú za vyšetrovanie, posudzovanie a odsudzovanie zločinov spáchaných voči osobám bez ohľadu na ich prácu v sex-biznise alebo ich imigračné postavenie. Treba prijať opatrenia, ktoré zabezpečia schopnosť justičného systému reagovať na zločiny, ktoré oznamujú osoby pracujúce v sex-biznise, ako aj tréning pre príslušníkov/príslušníčky donucovacích zložiek, prokurátorov a sudcov, vrátane dohľadu nad nimi. Svedecké výpovede osôb pracujúcich v sex-biznise v trestnom konaní by sa nemali zamietiť na základe ich pracovného statusu.
- 14 Donucovacie zložky nesmú nikomu svojvoľne konfiškovať ani ničiť jeho legálne nadobudnutý majetok.

Vzhľadom k právu na ochranu pred diskrimináciou:

- 15 Nikto by nemal byť diskreditovaný v občianskych a rodinno-právnych konaniach na základe súčasnej alebo minulej práce v sex-biznise.
- 16 Mali by sa prijať antidiskriminačné opatrenia na ochranu osôb pracujúcich v sex-biznise, aj osôb od nich závislých, ktoré sa týkajú zamestnanosti, bývania, právnických služieb, starostlivosti o deti, poskytovania zdravotných, sociálnych a verejnoprospešných služieb a opatrenia proti svojvoľnej a nespravodlivej diskriminácii zo strany súkromných poisťovacích spoločností.
- 17 Mal by existovať verejný a profesionálny vzdelávací systém, ktorého špecifickým predmetom by bolo odstraňovanie diskriminácie voči osobám pracujúcim v sex-biznise.

VII. Manželský zväzok a založenie rodiny

Osoby pracujúce v sex-biznise majú právo vstúpiť do manželského zväzku a založiť si rodinu a na základe tohto práva:

- 18 Súčasná alebo minulé práce v sex-biznise by nemala byť prekážkou alebo zamedzovať osobám pracujúcim v sex-biznise vybrať si manžela/ku podľa vlastnej voľby, založiť si rodinu a vychovávať deti.
- 19 Vláda by mala zabezpečiť, aby súčasná alebo minulé práce v rámci sex-biznisu nebránila osobám pracujúcim v sex-biznise a ich rodinám v možnosti využívania zdravotníckej starostlivosti a vlády by mali ďalej zabezpečiť, že verejné autority a zdravotnícke služby nediskriminujú tieto osoby a ich rodiny a rešpektujú ich právo na súkromie a rodinný život.

VIII. Práca a spravodlivé a priaznivé pracovné podmienky

Osoby pracujúce v sex-biznise majú právo na prácu, slobodnú voľbu povolania a spravodlivé a priaznivé pracovné podmienky a ochranu pred nezamestnanosťou a na základe tohto práva:

- 20 Nedostatočné uznanie práce v sex-biznise ako pracovnej činnosti alebo profesie má za následok nepriaznivé pracovné podmienky ľudí pracujúcich v sex-biznise a odopiera im prístup k ochrane, ktorú poskytuje národná a európska legislatíva o zamestnanosti.
- 21 Osobám pracujúcim v sex-biznise má byť umožnené bez zasahovania a nátlaku od druhých určiť si povahu a podmienky nimi poskytovaných sexuálnych služieb.
- 22 Osoby pracujúce v sex-biznise majú právo na bezpečné a zdravé pracovné prostredie; presné a aktuálne informácie o zdraví a bezpečnosti im majú byť sprístupnené bez ohľadu na to, či sú zamestnancami/zamestnankyňami alebo živnostníkmi/živnostníčkami. Okrem toho nikto nemá právo nútiť osobu pracujúcu v sex-biznise konzumovať alkohol alebo iné drogy ako podmienku zamestnania.
- 23 Všetky osoby majú právo byť na pracovisku rešpektované a nikto nemá právo ich sexuálne obťažovať; pracoviská, kde je práca v sex-biznise vykonávaná by mali presadzovať rešpekt a slobodu pracovníkov/pracovníčok a nepripúšťať zneužívanie a obťažovanie ľudí pracujúcich v sex-biznise.
- 24 Osoby pracujúce v sex-biznise majú mať nárok na spravodlivé pracovné a sociálne istoty a benefity vrátane nemocenských dávok, materskej a rodičovskej dovolenky, plateného a neplateného voľna a právo na podporu v nezamestnanosti ak sa ich pracovný pomer skončí alebo sa rozhodnú v sex-biznise nepokračovať.
- 25 Osoby pracujúce v sex-biznise by nemali byť nútené platiť zvýšené ceny za nájom, nevyhnutné predmety, stravu a služby na pracovisku len kvôli tomu, že pracujú na mieste poskytovania sexuálnych služieb.
- 26 Nikto nemá právo brániť ľuďom pracujúcim v sex-biznise vo vykonávaní ich zamestnania ani ich zo zamestnania prepustiť na základe ich práce v oblasti sex- biznisu.

IX. Pokojné zhromažďovanie a združovanie sa

Osoby pracujúce v sex-biznise majú právo na pokojné zhromažďovanie a združovanie sa a na základe tohto práva:

- 27 Práca v sex-biznise nemá byť považovaná za obmedzenie schopnosti spolupracovať, vytvárať združenia a vyjadrovať vlastný názor, zúčastňovať sa na kolektívnom vyjednávaní a obhajovať vlastné práva.

X. Odchod a návrat do vlastnej krajiny

Osoby pracujúce v sex-biznise majú právo opustiť ktorúkoľvek krajinu vrátane vlastnej a vrátiť sa do vlastnej krajiny a na základe tohto práva:

- 28 Právo opustiť krajinu alebo vrátiť sa do vlastnej krajiny by nemalo byť obmedzované na základe práce v sex-biznise a pri návrate do krajiny sa musí brať ohľad na bezpečnosť a istotu osôb.

XI. Azyl a právo nebyť zneuctený/zneuctená

Osoby pracujúce v sex-biznise majú právo hľadať azyl a nesmú byť navrátené do neľudských podmienok a degradujúceho zaobchádzania alebo mučenia a na základe tohto práva:

- 29 Vlády by mali prijatím adekvátnych opatrení zabezpečiť, že práca v sex-biznise nevytvára prekážky pri hľadaní azylu a nároku na právo nebyť zneuctený/á.

XII. Verejná participácia

Osoby pracujúce v sex-biznise majú právo zúčastňovať sa na kultúrnom a spoločenskom živote a na základe tohto práva

- 30 Osoby pracujúce v sex-biznise by spolu s ostatnými ľuďmi mali mať právo zúčastňovať sa na tvorbe zákonov a pravidiel ovplyvňujúcich ich pracovné a životné prostredie.

Pozadie vzniku Deklarácie práv osôb pracujúcich v sex-biznise v Európe

Ako odpoveď na stále represívnejšiu legislatívu, postoje a prax sa v r. 2002 stretla malá skupina osôb pracujúcich v sex-biznise a ich spojencov/spojenkýň v Holandsku, aby zorganizovala konferenciu a dala osobám pracujúcim v sex-biznise možnosť vyjadriť svoj názor. Táto malá skupina vyzvala k spolupráci osoby pracujúce v sex-biznise, projekty určené pre/riadené osobami pracujúcimi v sex-biznise a aktivistov/aktivistky bojujúcich za práva týchto osôb z celej Európy. Bol založený Organizačný výbor, ktorého väčšina členov/členiek boli osoby pracujúce v sex-biznise. Za účelom získavania prostriedkov a usporiadania konferencie bol vytvorený Medzinárodný výbor pre práva osôb pracujúcich v sex-biznise v Európe, ktorý je právnickou osobou.

Výbor rozhodol, že konferencia nebude mať za cieľ iba možnosť vyjadrenia názoru pre osoby pracujúce v sex-biznise, ale tiež vytvorenie nástroja, ktorý budú môcť používať pri obrane svojich práv v celej Európe a vytváraní spolupráce s organizáciami zameranými na ľudské práva, prácu a migráciu. Jedným z nástrojov, ktorý sa výbor rozhodol vytvoriť bola Deklarácia

práv osôb pracujúcich v sex-biznise v Európe, ktorá mala byť vytvorená osobami pracujúcimi v sex-biznise a expertmi/expertkami v oblasti ľudských práv. Deklarácia mala poukázať na súčasné porušovanie práv osôb pracujúcich v sex-biznise v celej Európe a presadzovať ľudské práva, ktoré im prináležia na základe súčasnej legislatívy v Európe, a tiež identifikovať opatrenia, ktoré by mali prijať štáty v záujme rešpektovania, ochrany a naplňania práv osôb pracujúcich v sex-biznise.

Výbor začal proces konzultácií s osobami pracujúcimi v sex-biznise z celej Európy a medzinárodnými expertmi/expertkami na ľudské práva, prácu a migráciu, ktorý trval jeden rok. Výsledky tohto procesu boli zhromaždené a získané dôkazy boli na konferencii použité na vytvorenie a posúdenie konceptu deklarácie pre osoby pracujúce v sex-biznise a ich spojencov/spojenkyne.

Európsky manifest osôb pracujúcich v sex biznise bol vypracovaný a schválený 120 osobami pracujúcimi v sex-biznise z 26 krajín na Európskej konferencii o sex biznise, ľudských právach, práci a migrácii v dňoch 15. a 16. októbra 2005. Manifest bol prezentovaný v tretí deň konferencie v Európskom Parlamente, kde boli ľudia pracujúci v sex-biznise pozvaní Monicou Frassoni, talianskou poslankyňou Európskeho Parlamentu za Greens - European Free Alliance in European Parliament dňa 17. októbra 2005.

Táto deklarácia bola vypracovaná a schválená 120 osobami pracujúcimi v sex-biznise a 80 spojencami/pojenkyňami z 30 krajín na Európskej konferencii o práci v sex biznise, ľudských právach, práci a migrácii v Bruseli dňa 16. októbra 2005, prezentovaná v tretí deň konferencie v Európskom Parlamente, kde boli ľudia pracujúci v sex-biznise pozvaní Monicou Frassoni, talianskou poslankyňou Európskeho Parlamentu za Greens - European Free Alliance in European Parliament, 17. októbra 2005 bola schválená a podpísaná Vittorio Angolettom, talianskym členom Európskeho parlamentu z Confederal Group of the European United Left – Nordic Green Left.

Budúcnosť

Európska deklarácia práv osôb pracujúcich v sex-biznise bude distribuovaná do celej Európy prostredníctvom web stránky www.sexworkeurope.org, na úvod v angličtine. Osoby pracujúce v sex-biznise prekladajú tento dokument do francúzštiny, nemčiny, ruštiny a španielčiny (ostatné oficiálne jazyky konferencie). Dúfame, že sa nám v budúcnosti podarí zabezpečiť preklady do mnohých ďalších európskych jazykov.

Dúfame, že ďalší ľudia podporia ľudské práva osôb pracujúcich v sex-biznise v Európe a stanú sa signatármi/signatárkami Deklarácie.

Pre ďalšie informácie navštívte stránku www.sexworkeurope.org alebo zašlite email na declaration@sexworkeurope.org

**INTERNATIONAL COMMITTEE ON THE RIGHTS OF
SEX WORKERS IN EUROPE**
I • C • R • S • E

P.O. Box 51319, 1007 EH Amsterdam, the Netherlands • tel: +31206931300 •
e-mail: info@sexworkeurope.org • <http://www.sexworkeurope.org> •
k.v.k Amsterdam 34216253 • abn/amro 458602086

